

זמני ערב שבת ומוצאי שבת [א]

נבסי בשאלתי לברר אשבי זמני קבלת השבת וזמני קבלת השבת בארץ ישראל, ומתי הוא הזמן שבו רב חזקוני ומוסר מנהג. וכן אשבי מוצאי שבת, ומה הזמן שבו רב חזקוני ומוסר מנהג. ועוד זמני אשכול, מה הכוונה בה שהנשים נוהגות להצליק את הנרות שבת 51 דק' קודם השקיעה, ומתיכן נובע דבר זה.

שכ"ק אדמו"ר מויזשניץ זי"ע הלך פעם בקאנטרי עם גאב"ד שאפראן זצ"ל וביקש שיתן לו את שעונו והחזיקו אצלו והמשיכו בהליכתם. כעבור זמן שאל הרבי, האם כעת כבר לילה? והסתכלו לשמים ועדיין היו מסופקים. ולאחר שהמשיכו זמן מה בהליכה, שאל שוב הרבי האם עכשיו כבר הגיע זמן צאת הכוכבים? והשאפראן'ער רב ז"ל ענה, עכשיו כבר ודאי לילה בלי ספק. הוציא הרבי את השעון וראו שהיה בקושי 03 מינוט לאחר השקיעה. וזה מוכח כשנמצאים רחוק מעיר ומקום ישוב רואים את הכוכבים בבחירות זמן רב קודם ע"ב דקות.

זמן בין השמשות

לשיטת ר"ת, כל עוד שיש אור השמש אף לאחר השקיעה הראשונה עדיין נחשב ודאי יום, ואחר כך מתחיל זמן בין השמשות עד שיצאו ג' כוכבים. יש מהאחרונים שכתבו שבין השמשות מתחיל 21 וחצי דקות קודם תחילת הלילה וצאה"כ. ויש שהקילו יותר שחשבון זה הוא רק במקומות שנהיה לילה לאחר 27 דק', אך במקומות שגוראים כוכבים לאחר 03 דק', מחשבים זמן בין השמשות באופן יחסי - שישית הזמן מהשקיעה עד צאה"כ, ויוצא שבין השמשות הוא רק 5-6 דק' לפני צאה"כ.

המשך יבוא בגליון הבא בעז"ה

אימתי הוא זמן צאת הכוכבים

ג' כוכבים הוא דבר הנראה לעין ואפשר לראות זאת (וביותר בבחירות בחוצה לעיר הרחק ממקום יישוב, היכן שאין את הלייט'ס המבהירים את הרקיע ומחלישים את ראיית העין לגבי הכוכבים), אך היות ואין הכל בקיאין להבחין מתי יצאו כוכבים בינוניים, החמירו לגבי עניינים דאורייתא להמתין עד שייראו שלושה כוכבים קטנים, וזמן זה משתנה בכל מקום לפי ענינו.

'זמן רבנו תם' הוא ע"ב דק' אחר השקיעה, שסבר ר"ת שיש שקיעה שניה שאינה נכרת לעין. ולפי הבנת חלק מהראשונים בשיטתו - הרי כל הכוכבים הנראים עד ע"ב דק' אינם כוכבים קטנים, ורק כשעברו ע"ב דק' הוי ודאי לילה ללא ספק.

החולקים על שיטת ר"ת

אמנם חלק גדול מהפוסקים לא קיבלו שיטה זו, וה'מנחת כהן' שהיה בתחילת תקופת האחרונים, מאריך באופן נפלא לגבי זה, ומכריע שבכל מקום ותקופה יש זמן שונה, ולא שייך לקבוע זמן שווה לכל מקום בעולם, ואף שפסק כר"ת שיש שתי שקיעות, מיישב המנהג במדינתו שלא להמתין ע"ב דק' אפי' לפי שיטה זו.

וכידוע ומקובל מזקנים וישישיים שמציאות המנהג בזמנם היה, שיצאו לחוץ והביטו למעלה עד שראו ג' כוכבים רצופים, ואז הבדילו ועשו מלאכה, ולא מוזכר אף הנידון אם חוששים לכוכבים קטנים או לא. ובפרט כנמצאים בחוצה לעיר, וכמסופר

תשובה - חלק א'

זמני צאת הכוכבים שונה בכל מקום

היסוד הראשון שיש לדעת בזה הוא שעל פי התורה הכל תלוי בזמן צאת הכוכבים, ובוזה תליין כל השיטות וההלכות בזה העניין. והנה, לא כל המקומות שווים בזה, ומשתנה זמן צאת הכוכבים לפי המצב הגיאוגרפי של כל עיר ומדינה. וכגון מי שרגיל לעשות מלאכה במוצ"ש באמריקה כבר 04 דק' אחר השקיעה, ויזדמן לאירופה ששם השקיעה מתאחרת כי היא במקום גבוה יותר, הרי אם יעשה כמנהגו בביתו לעשות מלאכה 04 דק' לאחר השקיעה, יחלל את השבת רח"ל, כי יש שם מחוזות שעד שעה וחצי אחר השקיעה עדיין יום. על כן בכל מקום שנמצא יש עליו לברר את זמני היום המדויקים והמבוררים לאותו אופק.

וכן להיפך, יש ערים שעשירים דק' אחר השקיעה כבר נהיה שם לילה, כי הוא גבוה יותר מקו המשווה, וכגון בארץ ישראל או בפלורידה (ששניהם כשלושים מעלות מעל לקו המשווה), ושם החיוב להיזהר לקבל שבת ולא לעשות מלאכה מוקדם יותר מאמריקה ואירופה, ולכן שומא על האדם לברר היטיב בכל מקום שיבוא, מה הוא מנהגם לגבי זמני קבלת ויציאת השבת.

עוד יש להקדים, שלכתחילה צריך להדליק נרות ולקבל שבת לכל הפחות 51 דק' לפני השקיעה, והוא תוספת שבת מחול על הקודש. ומהשקיעה ואילך שכבר רובא דעלמא כבר קיבלו שבת, יש להימנע מעשיית מלאכות.

נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו
לזיכוי הרבים

לרפואת מו"ה אברהם ניסן בן רבקה
בתושה"י